

שמעון האדום

הציונות מתה מזמן, אומר ד"ר שמשון ביכלר, והמדינה מתפקדת בעיקר כמקלט מס לאליטה הכלכלית שסוחרת מכאן. כל מלחמות ישראל שירתו אינטרסים של תעשיות הנפט והנשק האמריקניות, ולעשירים ולמשרתיהם הפוליטיים יש אינטרס בהמשך המיתון והמלחמה שעוזרים להם לשלוט בשכבות החלשות. מי שעדיין מתגייסים לצבא הם רק העניים והמהגרים שרואים בו הזדמנות להתקדם. הכלכלן המרקסיסטי היחיד בישראל תוקף בכל החזיתות, ולא שוכח לכסח גם את חבריו באקדמיה

החירות שלי לכתוב מה שאני רוצה. איזה איש אקדמיה היה יכול לכתוב את הרברים האלה."

הצנע היה מכרה זהב

בעבר היה ביכלר חבר תנועת השמאל הקיצוני מצפון, וכתב ב"העולם הזה" של אורי אבנרי. ספרו "המיוחסים" שיצא בשנות השמונים יחד עם שלמה פרנקל, לשעבר עורך "העולם הזה", הצליח להעיר הרבה שרים מרובם. הספר שרטט בפרוטרוט את מפת האליטה העסקית והפוליטית בישראל, תוך פירוט הקשרים העסקיים והמשפחתיים שבין חבריה. הוא תיאר את התהוותן של חמש הקבוצות הגדולות במשק - אי.די.בי, האחים עופר, כור, דנקנר ואריסון. בין היתר נפרסות בספר זיקות בין משפחות שונות שעשו עסקים והתחתנו עם בני ובנות משפחות אחרות וכך יצרו את אליטת הכוח של ישראל. הקשר בין הון לשלטון לא היה סכנה מופשטת אלא עניין יום-יומי, שלפעמים התממש באותו אדם עצמו. רבים מחברי הכנסת ופעילי המפלגות בראשית שנות החמישים היו לאנשי עסקים מצליחים וחמושים בהטבות ממשלתיות: "שנות הצנע היו דווקא מכרה זהב עבור קבוצות ובודדים שהיו או מקורבים לשלטון, או שהיו אנשי השלטון עצמו", אומר ביכלר. "הם זכו להטבות ממשלתיות כמו רישיון יבוא, מענק או הלוואה בריבית שלילית, שסייעו להם להתמקם בקלות בצמרת העסקית של המדינה".

הספר הזה, מאמין ביכלר, הוא המפתח להבנת יחסי הכוחות בחברה הישראלית כיום ולהבנת תהליכים בתוכה. "כל כך הרבה סוציולוגים וחוקרים ניסו לנתח את החברה הישראלית ב-54 שנות קיומה, ואף אחד לא העלה ברעתו לנתח את מבנה האליטה ואת הקשרים ההדוקים שבין הפוליטיקאים לבעלי ההון. זה מפני שאנשי האקדמיה קשורים בטבורם למסדר", אומר ביכלר.

באופן לגמרי לא מפתיע, הספר הצליח לעורר תרעומת עוד לפני

פוריה גל

צילום: נעם וינד

שיחה עם שמשון ביכלר רצופה בתיקונים עקרוניים: "אל תגידי אנתנו, מי זה אנחנו. זה הם. הם הפוליי-טיקאים, הם המושחתים. זה לא אנחנו. בהרצאות שלי, מי שאומר אנחנו שלוש פעמים אני מוציא לו כרטיס צהוב. אין אנחנו וזה לא המדינה שלנו. אסור לשכוח את זה".

לאחרונה יצא ספרו של ביכלר "מרווחי מלחמה לדיבידנדים של שלום", שנכתב עם ד"ר יהונתן ניצן, מאוניברסיטת יורק שבקנדה. שלא תבינו לא נכון, המעבר הזה הוא לאו דווקא חיובי בעיני ביכלר. רווחי מלחמה ודיבידנדים של שלום הם מבחינתו רק שתי דרכים שונות שבאמצעותן מנצלת האליטה הכלכלית-פוליטית את החלשים בארץ. "מדובר בניסיון לעשות ניתוח כלכלי-פוליטי אלטרנטיבי", אומר ביכלר. "ולתאר את המעבר של ישראל מכלכלת מלחמה מתמדת לכלכלת שוק, המוכתבת על ידי סדר עולמי חדש. ניסינו גם לתאר את התגבית שותה של אליטת הכוח בארץ, ומה עשה אותה למה שהיא היום. מדובר בניתוח מרקסיסטי שיכול להרגיז הרבה אנשים, וזו אולי אחת הסיבות לכך שקצת קשה להשיג את הספר ברשת סטימצקי".

ביכלר רגיל להיות הילך הרע של האקדמיה. כבר כשכתב את הדוקטורט שלו באוניברסיטה העברית, על הכלכלה הפוליטית של הוצאות הביטחון בישראל ובארצות הברית, הוא זכה לצנזורה מאסיבית של 140 עמודים. "היום אני מלמד בכל אוניברסיטה שעוד לא זרקה אותי. עם האוניברסיטה העברית סיימתי את הרומן שלי, זאת אוניברסיטה שמרגינת מדרי, ומאוניברסיטת תל אביב נזרקתי אחרי יום, בגלל רעויותי". היום הוא מרצה באוניברסיטת חיפה וגם במכלל לות בית ברל ועמק הירדן, ויש לו סיבות טובות לכך. "אין לי קרנות ואין לי קביעות בשום אוניברסיטה, אבל לפחות יש לי את

/ כתבות /

לא תהיה לנו בעיה להוריד את החלק על אהרון דוברת, מנכ"ל כלל ישראל, שהיה הבעלים של 'כתר'. ואז מצאנו הוצאה קיקיונית אחת, 'כרים', שהסכימה להוציא את הספר. בשלושה ימים נחטפה המהדורה הראשונה. ב'הארץ' כתבו עלינו שהספר מריח מאנטישמיות, שכך האשימו הנאצים את הבנקאים היהודים. אנשים לא הבינו איך העזנו לגעת בקורש הקורשים של החברה הישראלית, הם היו כמו אליים".

מי שיש לו שכל לא מתגייס

את הספר החדש "מרווחי מלחמה לדיבידנדים של שלום", בהוצאת "כרמל", מקדיש ביכלר ל"אנשי השמאל שנותרו מחוץ לקונסנווס... ללוחמים האמיתיים של החופש והדמוקרטיה במזרח התיכון האחר, הפלסטינים והיהודים. הם נותרו ברובם אלמונים. בספר עצמו מסופר רק על הנבילים".

מי הם הנבילים?

"האוליגרכיה, האליטה העסקית-פוליטית-צבאית בארץ. האנשים שיצרו כאן את המעמד השליט והתחברו ביניהם בקשרי עסקים ומשפחה. אלה האנשים שבאמת קובעים דברים במדינה הזאת. הניתוח שלי מראה שבעלי ההון החדשים הם לא באמת חדשים, אלא היו מאוגדים ומאורגנים במערכת מסועפת של קשרים עם השלטון".

ואיפה הם היום?

שמשון ביכלר. מי זה אנהנו? אין אנהנו וזאת לא המדינה שלנו

חברת טבע, קיבל עכשיו את פרס ישראל על שהפריח את הכלכלה למען המדינה. זה לא מפתיע. בסופו של דבר, המדינה שירתה את הזון. ההשקעה של הממשלה בתעשייה היא מהגבוהות בעולם. לימור לבנת, למשל, היתה משרתת של הקונצרנים של התקשורת, אז היום במשרד החינוך היא משרתת אינטרסים אחרים. כל אדם נאור במקומו היה מתפטר.

"בכלל, אני בעד ביטול בית הנבחרים ומעבר לדמוקרטיה ישירה. האזרחים יצביעו באמצעות האינטרנט על כל החלטה וכל עניין לגוי פו. ואז נשלח את כל הפרזיטים האלה הביתה, אנחנו לא זקוקים להם, הם לא מייצגים אותנו. גם אם נעשה טעויות, לפחות לא ניתקע עם פרויט אחד ארבע שנים. היום הם מציגים את הרברים בצורה כל כך מעוותת. הם נותנים לנו הרגשה שהרילמה האמיתית היא האם ערפאת ילך או יישאר. כאילו הבחירה היחידה היא בין ברק או נתניהו, או איך שאני קורא לו, הנתניהו".

ושרון, יביא שלום?

"אם יימשך המיתון, שרון ימות על זה. לחזור למשק מלחמה מתמדת, כמו שהיה כאן בשנות השבעים, עם עסקי נשק פורחים והסתמכות על ארצות הברית. הבעיה היא שהכלכלה העולמית השתנתה ונעשתה גלובלית. אפילו בוש, שמייצג את קואליציית הנפט והנשק כמו אביו, לא יוכל לעשות הרבה בעניין. הוא אומנם הצליח להשיג העלאה בתקציב הביטחון של 400 מיליארד דולר, אבל להערכתי זה צעד חריג. העולם כבר עבר לכלכלה של שלום.

"במדינות סמייפריאליזם, כמו טייוואן, הונג קונג וישראל, יש נטייה להיאחז בדמויות נוסטלגיות ולראות בהם מנהיגים, כמו שקרה עם בחירתו של שרון. אנשים בוחרים בהם למרות שהרבה פעמים זה הג'אנקים של ההיסטוריה".

בספר אתה מאשים את השמאל, ביילין, שריד ופרס, בכך שהם הצליחו לשכתב את ההיסטוריה.

"כל השמאל המלוקק הזה הוא בסך הכול מפא"יניקים. הם תמיד שירתו את המעמד השליט של ישראל. צריך לזכור שעסקנים כמו פרס, ביילין, אלוני, שריד ודומיהם התנגדו עד לאמצע שנות השמונים להקמת מדינה פלסטינית. כל עוד היתה בעולם כלכלה של מלחמה והעסקנים הפוליטיים היטיבו להשתלב ברווחי המלחמה, רעיון המדינה הפלסטינית היה מחוץ לקונסנוס. אך עם המעבר לכלכלה של שלום הם מיהרו להקים מכוני שלום ודמוקרטיה ולהשתלב בעשייה החדשה. כמקביל, העסקנים הפוליטיים תמכו בהתפררות מדינת הרווחה, תהליך שהגיע לשיאו עם פירוק ההסתדרות על ידי רמון ורביני. הם סייעו להפוך את ישראל לחברה אטרקטיבית עבור השוק הגלובלי".

אור ידוק מהסייאי

"היום יחסי הכוחות הכלכליים-פוליטיים, נכנסים לך אפילו לחלוף מות. כל הסימבולים הקפיטליסטים חודרים לך לתודעה, בצורות שאפילו ג'ורג' אורוול לא הכיר. כל אחד רוצה לרוץ מהר, להשיג, להיכנס למשכנתא. כל תרבות הרייטינג והסרטים הדבייליים האלה על המצליחנים בטלוויזיה. אפילו במשחק כדורגל, לא נותנים לך לחשוב, יש מיד את הפרשן שמסביר ומנתח אסטרטגיות. אתה הולך לעבוד ושוכר מטפלת, שלא יכולה לעבוד במשהו אחר, והיא שמה את הילד מול הטלוויזיה לכמה שעות - זהו. הילד נכנס לתוך הרשת".

וזהו קיצור תולדות ההתפתחות הכלכלית על פי ביכלר: מאז שנות השבעים שימשה ישראל חוליה חשובה בסרקולציה הכלכלית של ארצות הברית והיתה לצרכנית נשק מובילה. בתמורה, ארצות הברית העלימה עין ממצבורי הנשק הגרעיני שלה. משנות השמונים ואילך, עם סיומה של המלחמה הקרה, חלה תפנית בכלכלה העולמית, עסקי הביטחון הלאומי בארצות הברית היו בירידה ותקציבי הביטחון הצטמצמו. חלה שחיקה בסיוע החוץ האמריקני וישראל נאלצה לפתוח את גבולותיה לשוק הגלובלי. בהמשך, פרצתה האינפיארה, שהביאה את אליטת הכוח הישראלית להכיר בעובדה שהפלסטינים הם נטל על המשק. מחיר הכיבוש עלה בהדרגה. כארץ החלו לרקום את חלום המזרח התיכון החדש, שהותאם לתהליכי הגלובליזציה שבשוק העולמי. מי. כך החל המעבר מכלכלה של מלחמה לכלכלת שלום. כך גם הגיעה לשיאה התפרורתה של מדינת הרווחה, הפגיעה בזכויות העובדים ופירוק השירותים החברתיים".

בספר אתה טוען שהמתיחות במזרח התיכון והמצב הביטחוני הרעוע של ישראל היו תמיד אינטרס מובהק של ארצות הברית. למה?

"היום האנשים הללו מאוגדים בקבוצות ובעלות שליטה על רוב רובו של המשק. הקבוצות חברו למשקיעים זרים טרנס-לאומיים, שהגיעו לכאן בשנות השמונים כדי לזכות בדיבידנדים של שלום. המצב הביטחוני לא ממש מדיר שינה מעיניה של השכבה החזקה בארץ, כיוון שהם מהוברים להון הגלובלי ולא תלויים במדינה. הקבוצות הללו לא נחלשות כתוצאה מהמיתון, אלא מתחזקות. הן לא תלויות בתנודות בארץ. אומרים שבתקופת מפא"י היה כאן בולשיביזם, אבל זו טעות, היום הבולשיביזם בשיאו. היום הקבוצות הללו התבססו כל כך וצברו נכסים עד שהן מספקות לעצמן את הגב הכלכלי. למשל קבוצת א.י.ר.בי, שמחזיקה בבעלות על שופרסל, היא גם עובדת באשראי מול הבנקים ששייכים לה. אליעזר פישמן, למשל, הוא כבר מומן לא עושה כסף במובן המסורתי, של לקנות סחורה ולמכור סחורה ולהרוויח מההפרש. פישמן ושכמותו כבר קשורים עם בעלי הון עולמיים. ככל שהמיתון יחריף הם רק יתחזקו ביחס לכלל. המיתון הוא גם הזדמנות עבור הקבוצות השליטות במשק להתמזג ולבלוע את הקטנות יותר".

מה בכל זאת משאיר אותם כאן בארץ?

"אסור לשכוח שהמדינה היא גן עדן לבעלי ההון. שער הריבית הגבוה והיעדר מס על רווחי הון הם סיבות מספיקות להישאר בארץ. בארצות הברית לא תעז לא לשלם מס על רווחי הון, זה הרי לא ייתכן. לכן כולם מגיעים לכאן, כולל אנשי עסקים מהמאפיה הרוסית ומהמאפיה הפוליטית, שרואים בארץ מכרה זהב. בעלי ההון מבחינתם הגשימו את החלום האמריקני, ונהנים בעיקר מהיתרונות של השוק החופשי. הם עושים עסקים בכל העולם, ומשלבים אינטרסים עם משקיעים זרים שהגיעו לכאן בתהליך הגלובליזציה. אבל שאר האוכלוסייה בארץ חשופה לתנודות הקפיטליזם האכזריות ביותר. השאלה מה יקרה אם יחליטו למסות רווחי הון אינה רלוונטית. קשה לי לראות איך זה יקרה".

אבל מסביב אנשים עדיין מוכנים למות למען המולדת.

"המיתוס הציוני הולך ונשבר. המלחמה עם הפלסטינים נתפסת היום בעולם כעוד סכסוך אתני מיותר. האנשים שעדיין מתגייסים

טובה, להיות שייכים. כאלה שרואים בצבא את ההזדמנות שלהם 'להתקדם בחיים', להצליח. הרבה מהגרים שמנסים באמצעות הצבא לזכות בכרטיס כניסה לישראליות. המודל הזה של מדינה שמחנכת את בניה להקריב את עצמם למען המולדת, הולך ונעלם. רוב מדינות העולם עברו לצבא של שכירים שקיים מאז המהפכה הצרפתית והרי כיה את עצמו כמוצלח מאוד. במלחמת העולם הראשונה 60 אלף איש נהרגו ביום אחד בקרב כירונים. זה הולך ונעלם. השכבות המבוססות כבר פחות הולכות לצבא. כל מי שיש לו קצת שכל, לא מתגייס.

"אסור לשכוח שהצבא בארץ עדיין מחזיק בגרון את השכבות הנמוכות. צעיר שלא מתגייס עלול להיתקל בבעיות במקומות עבודה מסוימים, בעיקר בשירות הציבורי. הרבה אנשים שחיים בכלכלת קיום חוששים להפוך לסרבנים כדי לא לאבד את מטה לחמם. גם הסרבנים חייבים והולך לכלא חודש אתה לא מקבל גרוש מהצבא. לא כל אחד יכול להרשות זאת לעצמו. זאת אחת הסיבות לכך שהחלשים מתגייסים.

"יש גם את העניין האיריאולוגי. השכבות החלשות בארץ, שמהוות כ-30 אחוז מהאוכלוסייה, הן תמיד קלות יותר לשליטה ולמניפולציה. אפשר לשלוט בהן יותר בקלות באמצעות סולידריות מדומה, והן גם יותר גזעניות, ויכולות להתלכד סביב שואה לגורם זה או אחר".

הגיאנקים של ההיסטוריה

"פעם חלק מהפוליטיקאים היו אוטונומים, והיו מקבלים החלטות על חלוקת משאבים", אומר ביכלר. "היום הם נתונים לחלוטין להשפעה עיה של בעלי ההון. מדובר בחבורת פרויטים שאין לה הרבה השפעה וברוב המקרים אין לה אג'נדה משלה. אלי הורוביץ, למשל, מנכ"ל

"ישראל תמיד היתה דוכן הצעצועים האלקטרוני של ארצות הברית. היא עשתה עבור ארצות הברית את כל העבודות השחורות. היא היתה מקדם המכירות של ארצות הברית. קיסינג'ר אמר פעם, על כל טנק שאנחנו נותנים לישראל בחינם, אנחנו מוכרים חמישה טנקים בארצות הברית. ארצות הברית כל הזמן חתרה לאי יציבות במזרח התיכון כדי לייצר לעצמה רווחים מנשק ומנפט. במיוחד בתקופת בגין. ומה מלמדים באוניברסיטאות? שמעצמות תמיד שואפות ליציי בות בעולם. עוד קשקוש של האקדמיה.

"כבר בשנת 1958, הסייאיאי האמריקני פיתח קשרים חמים עם צמרת הצבא והמוסד, והפך את ישראל לקבלנית חשובה במלחמה נגד כוחות אנטי אמריקנים ברחבי העולם, שהסייאיאי לא יכול היה לטפל בהם בשל חשש משעורריות. הישראלים סייעו בנשק ובאימון לצבא המלוכני באתיופיה, למורדים בתימן, למשטרה החשאית של מלך מרוקו, לצבא ולמשטרה של דרום אפריקה, ולצבאות של שליטי אוגנדה, זאיר וניגריה. הישראלים גם הרבו לסייע לדיקטטורות צבאיות פרו אמריקניות באמריקה הלטינית, כמו פנמה, צ'ילי, ניקרגואה, הונדורס, אל סלבדור וגואטמלה.

"ככל שהצבא האמריקני הסתבך בווייטנאם, כך הלך מעמדה של ישראל והתחזק. בשנת 1966 מכרה ארצות הברית לישראל לראשונה נשק התקפי כבד - טנקים, מטוסים וטילים. הנתונים שלי מראים שבכל פעם שהכנסותיה של ארצות הברית ממכירת נשק ירדו, פרצה מלחמה במזרח התיכון. כך היה ב'67', כשהצבא הישראלי נאלץ להכות לאור ירוק מראש הסייאיאי כדי לפתוח במלחמה. אחרי המלחמה, הלך מירוץ החימוש במזרח התיכון וצבר תאוצה, והגיע לשיאו בשנים שלפני מלחמת יום כיפור. המלחמה הזאת הביאה לקפיצה ענקית בהכנסות מנפט ובמקביל הפכה את המזרח התיכון לאזור המרכזי של יבוא הנשק בעולם. גם אם יש להניח שקיסינג'ר וניקסון לא קידמו בברכה את המלחמה, אין ספק שהם ידעו מראש על ההכנות לקראתה ולא היו מופתי עים כשהיא פרצה. מאז שנות השמונים כל הפוליטיקאים שהיו מעורבים בעסקי הנשק שינו פאזה ועברו לתמוך בשלום, אז למה ללכת רחוק?".

ביכולר. מרקס כחול-לבן

עשו אותנו נכים

כפליט של שתי אוניברסיטאות בארץ, איזה תפקיד לדעתך ממלאת האקדמיה במצב הקיים?

"יש לי הרבה תלונות על האקדמיה. אני לא רואה את עצמי כאיש אקדמיה, אני רק עובד שם לפרנסתי. אנשי האקדמיה היום הם משרתי ההון. האוניברסיטאות מלאות באנשים שינקו מן הממסד ככל מיני צורות ואופנים. בחוג למזרח תיכון יש רבים בוגרי אגף מודיעין, אפילו הכוכבים במדע האנתרופולוגיה הם בחלקם אנשי צבא ומושלים צבאיים לשעבר, שמסתכלים על הערבים כעל ילדים שצריך לחקור. בכלכלה ובסוציולוגיה רובם המכריע של אנשי האקדמיה הם אנשים שלמדו באוניברסיטאות השמרניות בארצות הברית. פרופסור שלמה אבינרי מהחוג למדעי המדינה, למשל, קנה את המוניטין שלו בזכות מחקר שכתב על מרקס הצעיר, כאילו מרקס היה עוד איזה מפא"ניק. אין להם ניתוחים חדשים והם ממחזרים תיאוריות מימי המלחמה הקרה. האקדמיה משרתת את ההון וכולמת את ההתפתחות ואת היצירנות. אי אפשר באמת ליצור היום משהו חדש באקדמיות בארץ".

אתה מאמין שיכולה להתרחש כאן מהפכה חברתית?

"בארצות הגירה אף פעם אין מהפכות. כך הדבר בארצות הברית ובאוסטרליה. אנשים מגיעים מפורדים ומנסים רק לשרוד. ובכלל, קשה לצפות מראש מהפכות. המהפכה היחידה שהתרחשה במאה העשרים היתה במרד הסטודנטים בצרפת ב'1968. וגם שם, אם שבוע קודם היתה שואלת מישהו אם יש סיכוי למהפכה, הוא לא היה מבין מה רוצים ממנו. אם יקרה אצלנו משהו, זה יהיה אך ורק בתגובה למדיניות מרכזיות כמו ארצות הברית, אנגליה וצרפת. בארצות הפריפריה הכול קורה מאוחר יותר, והאנשים תמיד יותר קונפורמים מאשר במרכז. אבל אני מאמין שבעולם דברים ישתנו. ראינו מה קרה בסיאטל, בניס, בוונציה. העולם עוד יתעורר. אני לא יודע מתי".

אז למה אתה עדיין בכל זאת כאן?

"לצערי בישראל עשו אותנו נכים. לא באמת דאגו לתת לנו שפה זרה שנייה. אני, למשל, למרות שפרסמתי מאמרים רבים בכתיבי עת שונים בעולם, בחיים לא אוכל לכתוב ספר פרוזה בשפה אחרת. נעשינו אסירי ציון. היום, בשעה שרוב היהודים בארץ לא מסוגלים להסתדר בשפות אחרות, הפלסטינים יכולים להסתדר מצוין באנגלית ובשפות אירופיות. בעבר ניסיתי לחיות בצרפת, אבל זו בעיה. הכלי העיקרי שלי הוא השפה. אם הייתי נגר או מהגרס, היה לי יותר קל".

"המדינה היא אן עדן לבעלי ההון"

שער הריבית הגבוה והיעדר אט

על דוחי הון הם סיבות מטניקות

להישאר בארץ. בעלי ההון הגשיחו

כאן את החלום האמריקני"

"הפוליטיקאים בארץ נזנחים לחלוטין"

להשפעה של בעלי ההון. מדובר

בחבורת פרזיטים שאין לה הרבה

השפעה וברוב המקרים אין

לה אגידה משלה"

"אני בעד ביטול בית הנבחרים,

האזרחים יצביעו באמצעות האינטרנט

על כל החלטה וכל עניין לאופיו, גם

אם נעשה טעויות, לפחות לא ניתקע

עם פרזיט אחד ארבע שנים"

זאז משנים כיוון וההון הישראלי דוגל בשווקים של שלום?

"תראה, כל העולם היה באינפלציה. כבר בשנת '84 אמר נניד הבנק העולמי שאי אפשר להמשיך ככה וצריך לעבור לשיטת רווח חדשה. מאמצע שנות השמונים הורגש לחץ על כל המדינות להוריד את האינפלציה. מ-30 אחוז ממוצע עולמי לחמישה אחוזים. אז בא הגל של ההפרטה והיציאות של הממשלות משוקי ההון, הורדת המכסים, זה היה בכל העולם. העולים בתחילת שנות התשעים נתנו בוסט אדיר, כי הם העלו את רמת הביקוש. זה בדיוק הסתדר עם המדיניות הכלכלית של הרחבת ההצבר. ב-'88 שמיר עשה הסדר עם רייגן שסוגרים את ארצות הברית בפני מהגרים יהודים מברית המועצות. כלאו אותם כאן. אף אחד מהם לא רצה לבוא לפה. זה מה שנקרא אסירי ציון. שמיר רצה לשים אותם בשטחים, להמשיך את החיכוך כדי ללכת בקו של קואליציית הנפט והנשק. הרי הממשל האמריקני של בוש היה כולו אנשים של קואליציית הנפט והנשק. אבל הוא לא כל כך הצליח בזה. אז התחיל תור הזהב של הנדל"ן. מ-'88 הנדל"ן כל הזמן עלה. זה עלה יותר מהבורסה עד '95. הקניונים והמגדלים שהרימו כאן. זה יותר טוב מספיר. כי המחשלה השתלטה על הבנקים בעקבות המפולת, אז היא נתנה להם גם את האשראי כל הזמן".

דיברדנים של שלום

ביכלר וניצן כותבים: "כוחה של 'קואליציית הנפט והנשק' הלך ושקע, ועסקי הביטחון הלאומי דעכו עם תום המלחמה הקרה. הירידה בגידול התקציבים הביטחוניים בארצות הברית הביאה את קבוצות הנשק האמריקניות למלחמה על כל פירור של תקציב ממשלתי. גברה התחרות בשוק הנשק העולמי, והדבר התבטא בירידת יצוא הנשק מישראל... המשק המלחמתי הגיע לקצו. לא היה מנוס ממעבר למשק ליברלי, על פי דרישות 'הקונסנזוס הווינגטוני'. עד סוף שנות השמונים טיפחו האליטות הישראליות את האשליות, שלפיהן המלחמה הקרה תימשך עוד זמן רב - ולכן ישראל הינה מדינת ציר מרכזית במערך ההגנה על האינטרסים האמריקניים באזור... בשלהי הממשלה הדמוקרטית של שמיר-פרס התברר שלהנחות אלה אין יסוד מוצק. נפילת ברית המועצות וצמצום מרוץ החימוש - יחד עם המשבר הפיסקלי בתקופת ממשלו של בוש - הביאו לשחיקת סיוע החוץ האמריקני לישראל, ומאז 1988 הוא נמצא בירידה במחירים קבועים. ירידת השפעתה של ברית המועצות במזרח התיכון אפשרה לארצות

הברית לארגן במלחמת המפרץ קואליציה להגנת האינטרסים האמריקניים בלי שישראל שותפה בה. לבסוף, האינתיפאדה... הביאה את אליטת הכוח של ישראל למסקנה ברורה: הפלסטינים הינם נטל על המשק הישראלי, ומהווים איום ממשי על הסדר החברתי והלגיטימציה הפוליטית ('הקונסנזוס הלאומי') שבהנה ממנה 'המשטר הישן' (עמ' 19-20).

אז מה השתנה בעצם?

"במקורו הספר התחיל במשפט זה: בשנת '68 הגיעה קוקה קולה לישראל. השיטה הייתה נורא פשוטה, אל תשכח שהמשק הישראלי היה משק מלחמתי ריכוזי. מי קיבל את הזיכיון? אדון פיינברג. למה? כי הוא זה שהביא כספים מהקהילה היהודית לקנדי, הוא גרם לבחירת קנדי, בעצמו בן למשפחת מבריחי משקאות. בזכותו הושתק העניין של הכור האטומי. החקירות של האמריקנים בשנות השישים בקשר לתוכנית הגרעין הישראלית הופסקו בזכותו. איך זה סודר? לוקחים מנכ"ל ראש מוסד לשעבר, מביאים פועלים יוצאי שואה שיהיו בקו ייצור. שכר מאורגן של מהגרים, לוקחים את הביוב של רמת גן, מוסיפים את המים המצובעים של קוקה קולה שמביאים תרכיזי במכלים באונייה. בתוך זמן קצר זה 60 אחוז משוק המשקאות הקלים. זה '69.

"שנת '91, סדר עולמי חדש, זה עכשיו שלום עכשיו. עומרי פדן מייצג את הגלובליזציה, את השלום של שווקים. עד אז מקדונלדס לא הסכימה להיכנס למשק הישראלי. זה עובד על צורת שכר עבודה חופשי, עם עובדים ערבים ועולים חדשים. זה הסדר הישן והסדר החדש".

השלום לקח מתפרות מקריית גת

- אין סתירה בין הליברליזם של מחנה השלום לקפיטליזם התקיף שהוא משרת ומקדם?

"תראה, בזמנו השטחים היו מכרה זהב. העלויות היו נמוכות, אפשר היה להחזיק עם שני אנשי שב"כ ואלף משתפי פעולה את חברון כולה. עלויות הכיבוש עלו. העסק לא השתלם, הקפיטליסטים הפסיקו להרוויח מהמלחמה, הם רוצים שלום. נטל ועומס וזה. עובדה שמי שהצביע לשרון זה המעמד הבינוני שנבהל, אבל בעיקר הפופולוס, השכבות התחתונות, שזה שלישי מהאוכלוסייה, שבאמת לא השתלם להם כל העסק הזה שנקרא 'תהליך השלום'. הם נפגעו מזה קשה, כי אם אתה מעביר מתפרות מקריית גת זו קטסטרופה בשבילם. בזמן הקפיטליזם המלחמתי מי שהוא איל תחתונים או איל טקסטילי פה, אם זה פולק מפולגת או לאוטמן, 20 אחוז מהמכירות שלו הלכו לצבא. מרגע שהתקציבים הצבאיים נעצרו בשנת '86-'87, מתחיל הפיחות. אתה רואה פתאום

"בשנת '68"

הגיעה קוקה קולה

לישראל. מי קיבל

את הזיכיון? מי

שהביא כספים

מהקהילה

היהודית וגרם

לבחירת קנדי.

בזכותו הושתק

העניין של הכור

האטומי. לוקחים

מנכ"ל ראש מוסד

לשעבר, מביאים

פועלים ניצולי

שואה, לוקחים את

הביוב של רמת גן,

ויש קוקה קולה. זה

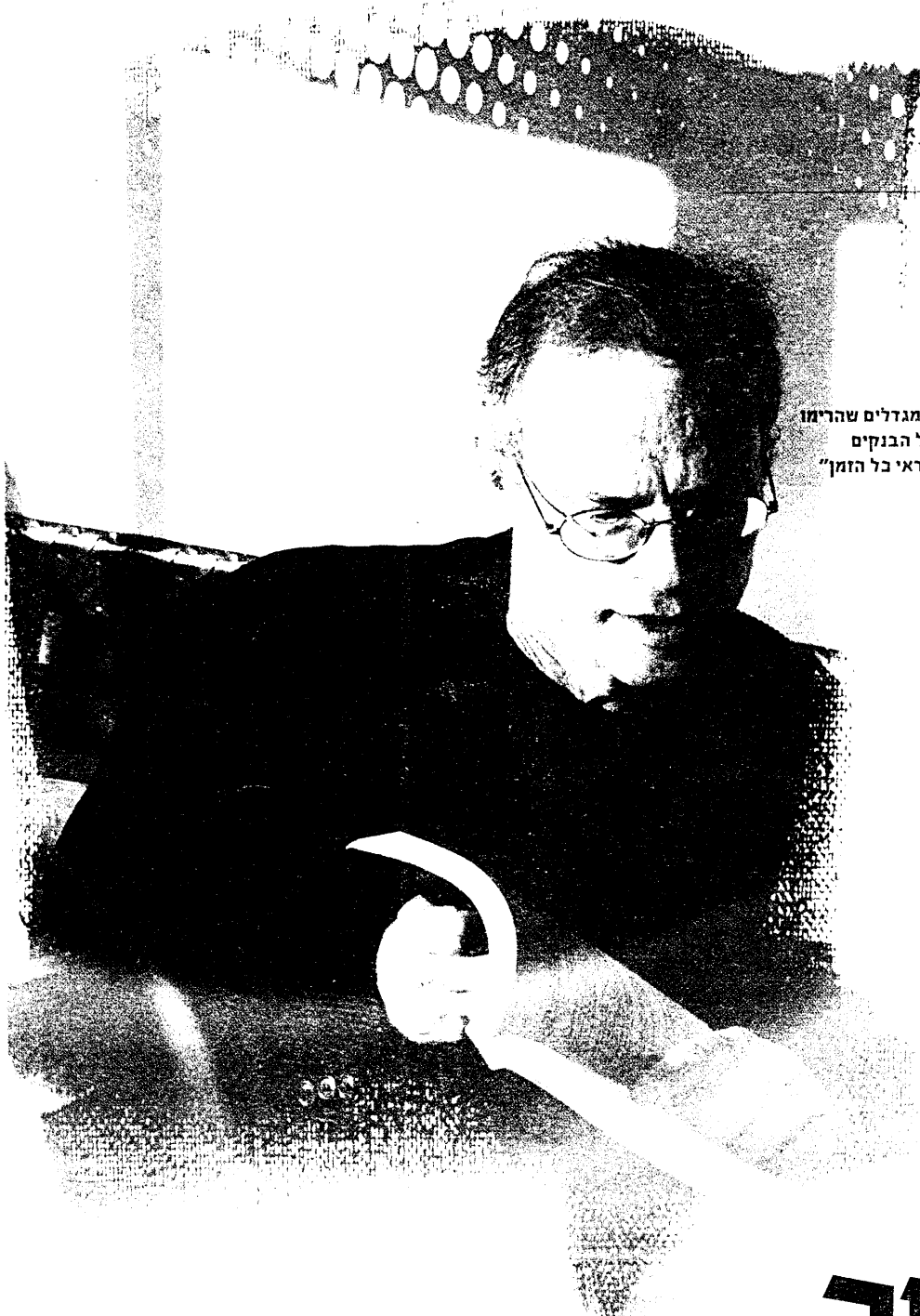
'69. שנת ופ', סדר

עולמי חדש, זה

עכשיו שלום

עכשיו ועומרי פדן

במקדונלדס"

ביכור. "מ-88' הנדל"ן כל הזמן עלה. הקניונים והמגדלים שהרימו
באן זה יותר טוב מספיר. כי הממשלה השתלטה על הבנקים
בעקבות המפולת, אז היא נתנה להם גם את האשראי כל הזמן"

קליניקה הוון

שהם כבר בטייוואן מחפשים עליות נמוכות".

- איך אתה רואה את הסכמי אוסלו בהקשר הזה?

"ההסדר היה כמו נפט"א בצפון אמריקה. אם פרס באמת היה רוצה שלום אמיתי, הוא היה יכול ללכת על שלב ראשון של שתי מדינות - אחת חזקה ואחת חלשה, פיצויים, שילומים. אפשר אחר כך לעשות פדרציה, פתרון יחסי, אפשר כל מיני דברים. מה פתאום? הם רצו מגלדורות כמו במקסיקו - אזורי סחר חופשי כמו מחסום ארז - פועלים מקסיקנים פוגשים הון אמריקני. הם רצו מגלדורות וקיבלו מגלדורות. הם רצו בנטוסטן וקיבלו בנטוסטן, כמו בדרום אפריקה".

- גלובליזציה זה אמריקניזציה?

"לא. לנין חשב שקפיטליזם זה אימפריאליזם. זה הפוך ממרקס, שחשב שהקפיטליזם פניו לשלום. אמריקה ירדה ממעמדה כבר בשנות השבעים. בשנות החמישים הספיק מטוס אחד עם 150 אנשי סי.אי.איי לחסל את המרד של שדות הנפט באיראן. בתוך שבועיים הם חיסלו את זה - 150 איש. בשנת '91 היה צריך קואליציה שמואליציה. זה מראה על חולשה אדירה - הם לא הצליחו לנצח את עיראק, מדינת עולם שלישי. מאז כיבוש אמריקה העולם הוא גלובלי. ההבדל הוא שעכשיו, לראשונה בהיסטוריה האנושית, אתה יכול לקנות ולמכור בעולם כולו הון וחלקי בעלות, כלומר כוח. זה כמו באנרגיה/מסה של איינשטיין. יש לך זרימה של כוח והתקשרות של זה בצורה של הון, זה המסה. כשאתה אומר 'רשת מזון', זה לא רשת מזון. זו רשת של כוח שמשתלטת על מזון, שמכריחה אנשים לאכול את הג'אנק פוד הזה".

בקרוב אגזור עיתונים

- בהקשר הזה, של מקומה של ישראל בסדר העולמי החדש, מה אתה אומר על נאום צ'כוסלובקיה של ראש הממשלה שרון מאוקטובר האחרון?

"האמת היא שהם לא צריכים את ישראל עוד. פעם, בימי המלחמה הקרה, ישראל הייתה פרומוטר, מעין דוכן צעצועים אלקטרוני. קיסינג'ר בעצמו אמר את זה, על כל טנק שהוא נותן לישראל הוא מוכר חמישה בעולם. אחרי מלחמת וייטנאם המזרח התיכון נהיה פח הזבל של כל הנשק האמריקני - הכול הגיע הנה. אבל במלחמת המפרץ שמיר עמד מול שוקת שבורה. אף אחד לא השתין עליו. היום בארצות הברית גם המענק שבוש הבן נתן לתעשיות הנשק כדי להציל אותן לא נראה לי שירים אותן שוב. זה תלוי במיתון העולמי. אולי הוא יעורר שוב את הקפיטליזם המלחמתי. הרבה פעמים אפשר לדעת דווקא מהסתכלות במשקים פריפריאליים כמו זה שלנו, או דרום אמריקה ודרום אפריקה. גם המשבר של 1929 הורגש קודם במדינות הפריפריאליות ואז הגיע לארצות הברית. השנה הקרובה באמת תגיד לנו אם נכנסים למשבר עמוק בעולם, למיתון רציני. בישראל היום אני רואה התחלה של הרצת אינפלציה. כרגע אני עוד לא גוזר עיתונים. אבל אם בשנה הקרובה אני אראה שלכלכלה הגדולה העולמית יש ציפיות רווח נמוכות, אז אני אבין שהעולם באמת נכנס למשבר רציני של מיתון. זה יכול להתחיל להתגלגל לקמפיין מלחמתי. הבנתי שמשרד ההגנה האמריקני זומם משהו כשהנטינגטון פרסם ב-93 את 'המאבק בין ציביליזציות' שהוא ניסח בשביל הפנטגון. זה כבר מבטיח מסע צלב". ➔